

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

DURUŞ

ÇALINAN TOPRAK - FİLİSTİN'İN SÖMÜRGELEŞTİRİLMESİ

MUSTAFA ARMAĞAN

Duruş Yayınları - 83

İslâm Dünyası - 7

Genel Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. Ahmet Ağırakça

Yayın Koordinatörü

Abdurrahim Elveren

Editör

Eray Paşaoğlu

Sayfa Tasarımı

Duruş Tasarım

Kapak Tasarımı

Nuh'un Gemisi

1. Baskı: İstanbul, Nisan 2026

ISBN: 978-625-5635-80-8

Duruş Yayınları

Akşemsettin Mh. Akdeniz Cd. No:99-101 Fatih/İstanbul

Tel: 0212 523 93 14

www.durusyayinlari.com

bilgi@durusyayinlari.com

Sertifika No: 40016

Baskı ve Cilt

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Tic. İşl.

Ostim OSB Mahallesi 1256 Cadde

No: 11 06370 Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0 312 354 91 31

Sertifika No: 48058

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Akdemistanbul Eğitim
Yayıncılık ve Danışmanlık Hizmetleri Turizm Org. Tic. Ltd. Şti.'ye aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

MUSTAFA ARMAĞAN

ÇALINAN TOPRAK
Filistin'in Sömürgeleştirilmesi

DURUŞ

Yazarın Duruş Yayınlarında daha önce çıkan kitapları:

- 1) Osmanlı'yı Kuran Şehir: Bursa'ya Şehrengiz
- 2) Osmanlı'yı İmparatorluk Yapan Şehir: İstanbul
- 3) İslâm Felsefesine Bir Giriş
- 4) Küresel Kuşatma Karşısında İnsan
- 5) Darbelerin Derin Tarihi

Mustafa Armağan

Urfalı bir anne-babanın çocuğu olarak Cizre'de dünyaya geldi (1961). Üniversiteye kadarki eğitim hayatını ilk yazı denemelerine başladığı Bursa'da tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 1985 yılında mezun olduktan sonra yayıncılığın cazibesine kapılarak uzun yıllar İlim, Risale, İnsan, İz, Ağaç, Etkileşim ve Ketebe Yayınları'nda editör, yayın danışmanı ve yayın yönetmenliği görevlerinde bulundu. *İzlenim* ve *Derin Tarih* dergilerini yönetti. Bugüne kadar 50'nin üzerinde kitaba imza atan Armağan özellikle tarih yazıları ve kitaplarıyla geniş bir kitleye ulaşmayı başardı. Halen söyleşilerinin yanı sıra Akittv'de *Kayıtdışı Tarih* programını yapmakta, *Yeni Akit* ve *Yeni Devir* gazetelerinde köşe yazıları kaleme almakta, www.ensonhaber.com sitesinde yazmakta ve EnSonHaber youtube kanalına videolar hazırlamaktadır.

Yaygın bir okur kitlesine ulaşan kitapları arasında şunlar sayılabilir:

Abdülhamid'in Kurtlarla Dansı (3 cilt), *Kızıl Elma Peşinde Bir Ömür: Fatih Sultan Mehmed, Küller Altında Yakın Tarih* (6 cilt), *Büyük Osmanlı Projesi, Avrupa'nın 50 Büyük Yalanı, Osmanlı: İnsanlığın Son Adası, Osmanlı'nın Mahrem Tarihi, İnsan Yüzlü Şehirler, Osmanlı'yı Kuran Şehir: Bursa'ya Şehrengiz, İçimize Açılan Kapılar, Gelenek ve Modernlik Arasında, Cemil Meriç: İrfana Açılan Gözler, Kâzım Karabekir'in Gözüyle Yakın Tarihimiz, Kızıl Pençe, Satılık İmparatorluk, Cumhuriyet Efsaneleri, Osmanlı'nın Kayıp Atlası, Davasına Adanmış Bir Ruh: Yavuz Sultan Selim Han, Âsım'ın Nesli, Türkçe Ezan ve Menderes, Ezan Şehidi Menderes, Bilinmeyen Yönleriyle İsmet İnönü Gerçeği, Minaredeki Yabancı, Son Demokratlar.*

İçindekiler

Ön söz.....	7
I KUDÜS VE OSMANLILAR.....	11
Kudüs'ün kutsal yorganı.....	13
Mescid-i Aksa neresidir?.....	14
Osmanlılar: Kudüs'ün hizmetkârları.....	16
Yavuz Sultan Selim'in Mescid-i Aksa'daki bilinmeyen duası.....	29
Sultan Abdülhamid'in Siyonizm'le dansı.....	34
II SİYONİZMİN AYAK SESLERİ.....	45
Siyonizm'in kurucusu Theodor Herzl'in soyunu kurutan lanet çemberi.....	47
Sultan Abdülhamid'i deviren orduda Yahudi taburu vardı.....	51
İsrail'in kuruluşuna giden yol Çanakkale'den geçmişti.....	58
İstanbul'da ilk Siyonist cemiyet neden kapatıldı?.....	61
Filistin'de bir ihanetin hikâyesi.....	65
Şerif Hüseyin ihanetine karşı koyan Emir Hüseyin de Araptı.....	69
III FİLİSTİN VE GAZZE'Yİ NASIL KAYBETTİK?.....	75
Filistinliler topraklarını Yahudilere sattı mı?.....	77
Vatan toprağı Gazze'de Mehmetçiğın yazdığı destanlar.....	83
Gazze'yi nasıl ve kimin yüzünden kaybettik?.....	87
Osmanlı'yı yıkan cephede neler oldu?.....	91
Filistin'i kaybımızı anlatan bir hatırat bulundu.....	111
Kudüs'ü istihbarat zaafı yüzünden kaybetmiştik.....	115
Talat Paşa Siyonistlerle Filistin pazarlığı mı yapmıştı?.....	119
Filistin'de İngiliz mandası biz Lozan'ı onaylamadan resmen kurulamamıştı.....	123

IV SİYONİZMİN YALANLARI	129
İçine Nazilik kaçmış Siyonizm'e Einstein bile isyan etmişti.....	131
Einstein da Netanyahu'nun partisini Nazilikle suçlamış.....	134
Hitler Yahudi miydi?.....	142
O bir Yahudi, o bir Türkçü, o Moiz Kohen.....	144
Bir Siyonizm düşmanı bu millete nasıl unutturuldu?.....	148
Siyonistlerin Deyr Yasin katliamı.....	152
"Tecavüzden doğan çocuk" İsrail'in yalanları.....	156
Türkiye, İsrail'i neden alelacele tanıdı?.....	166
Menderes, İsrail'e neden gitmemişti?.....	176
V ZULÜM 1948'DE BAŞLADI	179
Anti-Siyonist Yahudiler, İsrail'i tanıdı diye Birleşmiş Milletler'i kınamıştı.....	181
İsrail'e "Hayır" diyen son ABD Başkanı Kennedy idi.....	187
İsrail zindanlarında bir Türk subayı.....	191
İsrail okullarından artı (+) işaretinin kaldırdığını biliyor muydunuz?.....	195
Garaudy Filistin davasını savunduğu için nasıl susturuldu?.....	198
Filistin davasını Batı'ya duyuran Edward Said'i unutmayalım.....	202
Filistinliyi 'kafese konulması gereken vahşi hayvan' gibi gören İsrail'in katliamına şaşmalı mıyız?.....	205
Bu çatışmayı Filistin değil, İsrail 1948'de başlattı.....	208
Siyonizm'e kafa tutan Macaristan ve Mısır aynı gün nasıl cezalandırılmıştı?.....	214
İsrail'in Araplara ilk kez yenildiği gün.....	218
Avrupa'ya ait "Yahudi sorunu"nun faturasını neden Filistinliler ödüyor?.....	221
İngiliz profesörler İsrail'i boykot ediyor, biz ne yapıyoruz?.....	225
VI SONSÖZ YERİNE	231
Yıl 2100, yer Gazze... ..	233
Filistin: Küreselleşmenin paslı zinciri.....	238
EKLER	241
Ek 1: Emperyalizm ve Siyonizmin entelektüel kökenleri.....	243
Ek 2: Roger Garaudy'nin İsrail Sorunu adlı kitabından seçmeler.....	251
Ek3: Osmanlı dönemi Filistin'inden pek bilinmeyen fotoğraflar.....	258
Kaynakça.....	264
Dizin.....	269

Ön söz

Siyonizm sadece toprakları işgal edip çalmaz, zihinleri de işgal eder ve kullanır. Nitekim dünya kamuoyunu ve bizim halkımızı son bir asırdır güncelliğini hiç yitirmeyen Filistin davasından uzak tutmak, dahası zihinleri devşirmek amacıyla yıllardır nice algı operasyonları yapıyor. Bunlardan biri, Filistinli Müslümanların Yahudilere ücret karşılığı topraklarını sattığı ve işgale zemin hazırlayan baş etkenin bu olduğu iddiasıdır. Diğeri de ‘Araplar bize ihanet etti veya arkadan hançerledi’ söylemidir.

Maalesef basın, tv ve sosyal medyada fazlasıyla yayılan bu yalanın çürütülmesi son derece basit olduğu halde “Gerçek ayakka-bılarını giyene kadar yalan dünyayı dolaşır” sözünü haklı çıkarırcasına cevaplar kâfi gelmemiş ve Siyonist yalanlar safi zihinleri etkilemiş durumdadır.

Biri tarihçi diğeri jeolog iki sakallı profesörün bir video yayınında, özellikle tarihçi olanın “Eskiden Filistinli demek arazi satıp yaşayan insan demektir. Maalesef İkinci Harp’ten önce (yani İkinci Dünya Savaşı öncesinde) o Filistinli tipi arazileri satan ve sattıkça Beyrut’ta, Kahire’de yiyip harcayan insan tipiymiş” demek suretiyle adeta katledilen on binlerce Filistinliye “oh” dercesine pes perdeden konuşma talihsizliği bu meselelere dair bir bilinç oluşturma noktasında acil bir ihtiyacı gündeme getirmiştir.

Öte yandan Birinci Dünya Savaşı’nda Filistin ahalisinin çoğunluğu Osmanlının yanında durmuş ve onunla aynı safta

mücadele etmiştir. Kaldı ki Filistinliler bizi arkamızdan vurduğu veya toprak sattığı için Filistin arazisi çalınmış değil ki. Buradaki temel mesele, Büyük Britanya veya bizim deyimimizle İngiltere emperyalizmi eliyle kurdurulan İsrail devletinin ve Siyonizm'in İslam âleminin kalbinde bir üssü, Batı medeniyetinin ileri karakolunu kurmasına müsaade edilmiş bulunmasıdır. Emperyalizm faktörünü göz ardı eder ve dikkatimizi minimal ve lokal meselelere kaydırırsak yakın tarihte yaşanan her şey anlaşılmaz hale gelir.

1917 yılının 2 Kasım günü iki önemli hadise meydana geldi. Biri Kudüs'ün düşmesine yol açan 3. Gazze kapışmasının başlangıcı sayılan Birüsseba muharebesinde başında İsmet (İnönü) Bey'in bulunduğu Üçüncü Kolordumuzun yenilgisidir. Üçüncü Kolordu o gün vahim bir hata yaparak İngilizlerin savunma hattımızı yarmasına izin verdi. Oradan bir bıçak gibi cephemize sokulan İngiliz kuvvetleri savunma hattımızı ikiye ayırıp bir ay sonra Kudüs'ü düşürmeyi başardı. Bu başarısızlık üzerine bizzat Alman Komutan Kress Paşa, İsmet Bey'in divan-ı harbe verilmesi için girişimde bulunduysa da olayın üstü bir şekilde örtüldü.

2 Kasım 1917 günü cereyan eden ikinci olay ise İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Balfour'un Siyonistlerin temsilcisi olan Baron Rothschild'e bir mektup yazarak şunu belirtmesidir:

“İngiltere devleti olarak Yahudilerin bir devlet kurmasını destekliyoruz, arkalarındayız”.

Biri Kudüs'ün düşmesine giden yolu açıyor, öteki İsrail devletinin kurulmasına giden beyannameyi yayınlıyor. Her iki olayın da aynı gün yaşanması tesadüf olabilir mi?

Dahası 1917'nin 2 Kasımında Filistin toprakları hâlâ Osmanlının elindedir.

Yahudi asıllı yazar Arthur Koestler şunu der:

“Bir millet ikinci bir millete üçüncü milletin topraklarını vadedti.”

Yani İngilizler, Yahudilere kendilerinin olmayan Filistin halkının topraklarını vadedti ama daha garibi, vadedilen toprak o tarihte meşru bir devletin, yani Osmanlı İmparatorluğu'nun toprağıydı.

Eğer biz buradaki büyük oyunu anlayamazsak fikrimizi makul bir çerçeveye oturtamayız.

İngiltere kendi topraklarından birini vadetseydi ya; neden etmedi de Osmanlı Devleti'nin hakimiyetindeki bir toprağı vadedti? Bu, tarihte görülmuş en büyük kalpazanlıklardan biridir.

Dolayısıyla Filistin topraklarında yapılmak istenen ameliyat, zorla ve suni olarak kurdurulan İsrail devletinin kurulmasına yönelik gayri ahlaki bir girişimdi.

Şu husus nettir:

“Filistinliler topraklarını satmasaydı” demek Siyonizmin ekmeğine yağ sürmek demektir.

Son olarak hakkında üç cilt kitap yazdığım ve Filistin davamızın mihenk taşlarından olan Sultan 2. Abdülhamid Han'ın direnişi, Siyonizm'le mücadelesi ve bu meyanda yazıp söyledikleri ortadadır. Mesela demiştir ki:

“Yahudilerin Filistin'e yerleşmesine izin verdiğim an, bu Filistinli kardeşlerimizin idam fermanı olacaktır.”

Haksız olmadığını 1918'den bu yana yaşanan vahim gelişmeler fazlasıyla ortaya çıkarmış bulunmaktadır.

Elinizdeki kitap bu tür acil ve mübrem meseleleri aydınlatmak ihtiyacının bir mahsulü olarak görülmelidir.

Çalınan Toprak'ta muhtelif zamanlarda kaleme aldığım yazı ve makaleler yoğrularak bir bütün haline getirilmiş ve Filistin'in hakkını ve Siyonizm ile İsrail'in zulümlerini dile

getirme yolundaki yıllara yayılmış gayretlerimin bir mahsulü olarak sizlere sunulmuştur.

Umulur ki beğenesiniz.

Not: Elinizdeki kitabın hazırlanmasındaki emekleri için sevgili asistanım Eray Paşaoğlu'na teşekkür borçluyum.

Mustafa Armağan

11 Mart 2026, Ümraniye

I

KUDÜS VE OSMANLILAR

Kudüs'ün kutsal yorganı

Hz. Âdem'in ayak izi, Hz. Süleyman'ın tahtı, Hz. Meryem'in gözyaşı, Hz. İsa'nın gökyüzüne çekildiği billur burç, Hz. Peygamber'in nebilere serdarlık yaptığı altın mekân, İsrâ ve Miraç mucizelerinin canlı şahidi, Hz. Ömer'in pervasız adalet rüzgârı, Selahaddin Eyyubi'nin kalbine tiryak olup yapışan, Sultan Baybars'ın kara sevdası, Yavuz Sultan Selim'in ellerini uyuşturan bitimsiz duası, Hürrem Sultan'ın fukara adağı, Sultan 2. Abdülhamid'in gözdesi, şehitler bargâhı, veliler dergâhı ve bir asırdır esaret ve zulümler otağı olan kutlu şehir...

Kudüs-i Şerif, Beytülmakdis, İlya veya yalnızca Kudüs...

Mescid-i Aksâ'nın nermin toprağının 144 dönümünün her santimini kuşatan kutsallık buğusu hâlâ tüterken, bize asırlar ve asırlar öncesinden kâh mahzun kâh neşeli mektuplar gönderen revnaklı şehir... Kible Mescidi ve Kubbetussahra ile, Kıyamet Kilisesi ve Hz. Ömer camileriyle, Sultan Kayıtbay'ın şipşirin sebili ve zarif kemerleriyle, Yahudilerin yaşadığı Batı Kudüs'te garip kalan tren istasyonuyla, Mervan Mescidi'nin bir köşesindeki Hz. Meryem'in inzivağâhı ile, Zeytin Dağı ve Elemlî Yolu (Via Dolorosa) ile orada bizi bekliyor.

Gidelim kardeşlerim Kudüs'e. Her şeye rağmen oradaki kardeşlerimizin ümit ateşini bir an için de olsa canlandıralım. Paramıza değil, varlığımıza ihtiyaçları var. Bizim de onların hiç yaşlanmayan, tükenmeyen ümit pınarına.

Kudüs'ün kutsal yorganı hepimizi içine almaya kadirdir çünkü.

Mescid-i Aksa neresidir?

“Mescid-i Aksa” dediğimiz zaman Kudüs’ün merkezindeki 144 dönümlük saha, yani harem-i şerif anlaşılmalıdır. Bu saha İsra suresinin ilk ayetinde geçtiği üzere Yüce Allah tarafından “mübarek kılınmış” olup İslâm’ın üç hareminden biridir (diğerleri Mekke ve Medine’dekilerdir). Bu kutsal sahanın içerisinde başta bizim “Mescid-i Aksa” dediğimiz Kible Mescidi (Mescidü’l-Kiblî) veya Aksa Camii (Camii’l-Aksa) olmak üzere 200 kadar eser yer almaktadır.

İslâm asırları boyunca “Mescid-i Aksa” denilince bu harem-i şerif anlaşılmıştır ki, her noktası mescide dâhildir. Bir hadis-i şerifte burada kılınan namazın evde kılınandan 50 bin kat daha sevap olduğu belirtilir.

Mescid-i Aksa isminin Kible Mescidi yerine kullanılmasının modern zamanlara mahsus bir gelişme olduğunu belirtmekte fayda var. Aksi hâlde Kur’ân-ı Kerîm’de zikredilen Mescid-i Aksa’nın da bizim Mescid-i Aksa diye bildiğimiz Kible Mescidi olması gerekir ki, henüz fethedilmeden önce burada bir bina mevcut olmadığını şehrin fatihi Hz. Ömer’in çöplerle kaplı bu harabeyi temizletmesinden anlıyoruz.

İşte Müslüman Kudüs

Öte yandan Emevi Halifesi Abdülmelik bin Mervan zamanında yapımına başlanan muhteşem ve İslâm mimarisinin ilk şaheseri

sayılan Kubbetusahra'nın bu görsel çarpıcılıkta inşa edilmiş olmasının asıl sebebi, Kudüs gibi semavi dinlerin ortaklık iddia ettikleri bir mekânda şehrin silüetine hâkim olacak İslâmi bir binaya duyulan ihtiyaçtır. Şehri temsil eden imaj olarak Kubbetussahra, özellikle nispeten düşük kotta kalan Kible Mescidi'nin de yükünü üstlenerek "Ben buradayım!" diyen bir ihtişamla tasarlanmıştı. Manzaraya hâkim olan ve "İşte Müslüman Kudüs!" dedirten bu muhteşem eserin kubbesini Kanuni mavi çinilerle, Ürdün Kralı Hüseyin ise altın varakla kaplatmıştı.

Abdülmelik bin Mervan'ın, 1) Kudüs'ün, 2) Beytü'l-Makdis adlı 144 dönümlük sahanın ve 3) Kible Mescidi ve Aksa Camii olarak bilinen binanın sembolü olarak tasarlattığı Kubbetussahra, harem-i şerifin hafızaya en nakşolunan binası olarak gravürlerden fotoğraflara, oradan da Kudüs'ü görenlerden tutun da görmeyenlere kadar ortak görsel hafızaya bir şehrayın gibi akıp durmuştu.

İsrail'in güya Hz. Süleyman Mabedi'nin temellerini bulmak için Kible Mescidi'nin altını oyup durduğu hepimizin malumu. Biz uyanık olmalı ve 'tam saha' çalışmalıyız kardeşlerim. Bunun için de sahip olduğumuz değerleri hakkıyla bilmeli ve onları ortadan kaldırmak için diş bileyenlere göz açtırmamalıyız.

Tekrar edelim: "Mescid-i Aksa" 200 kadar eseri bağrından fıskırtan, harem-i şeriflerimizin üçüncüsüdür. İsrail'in unutturmaya çalıştığı bir şey varsa o da Kudüs'ün harem-i şerifinin Mekke ve Medine'deki kardeşlerinden asla ve kat'a ayrılamayacağı gerçeğidir.

Osmanlılar: Kudüs'ün hizmetkârları

Mekke, Medine ve Kudüs... İslâm inanç ve medeniyetinin sacayağıdır bunlar. Üçü birden İslâm'ın kalpgâhını teşkil ediyor. Üçü de birer “harem-i şerif” barındırıyor sinesinde. Başka bir deyişle bir Müslümanın ölmeden önce gitmesi gereken üç kutlu mekânı.

O Mekke-i Mükerreme ki Ka'be-i Muazzama'yı havidir.

O Medine-i Münevvere ki, Ravza-i Mutahhara'yı bağrına basar.

O Kudüs-i Şerif ki Mescid-i Aksa'dır kalbi, Kible Mescidi, ilk kiblesidir Müslümanların.

Üçü de “harem” sayılır Müslümanlarca, bu yüzden muhteremdir, hürmete layıktır. Birinde kılınan namaz diğerlerinde kılınmışçasına muteberdir.

Birbirinden ayrılamayan kardeşler, bir kutsal zincirin halkaları, gök ile yerin buluştuğu altın noktalarıdır.

Kudüs ki “gökte yapılıp yere indirilmiş şehir”dir.

Mescid-i Aksa ki, yeryüzünde Ka'be'den sonra inşa edilen ikinci mesciddir.

Efendimizin (a.s.) İsrâ (gece yürüyüşü) ve Miraç mucizelerine şahit olmuş kutsal beldedir.

Hz. Zekeriyâ'nın sessiz çığılığı,

Hz. Meryem'in çilesi,

İmam Gazalî'nin şaheseri *İhya*'yı kaleme aldığı ilham bulutu,

Kubbetussahra

Hız. Ömer'in adalet anahtarı,
Abdülmelik bin Mervan'ın göz nuru,
Selahaddin Eyyubi'nin göz bebeği,
Eyyubilerden Melikül-Adil'in, Memluklerden Baybars'ın
sebili,

Sen Yavuz Sultan Selim'in binlerce kandil altındaki hazin
münacatı,

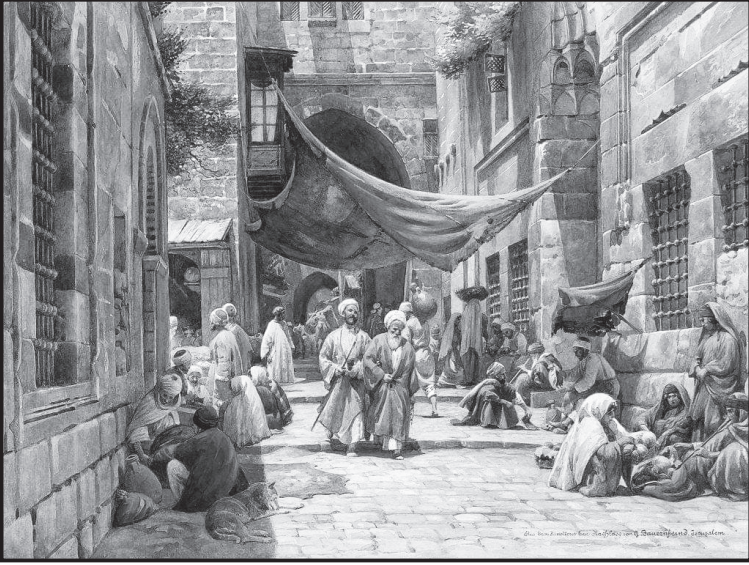
Sen Kanuni Sultan Süleyman'ın akıttığı berrak çeşmeler,

Sen Sultan II. Abdülhamid'in Kubbetussahra duvarlarına çin-
niler üzerine yazdırdığı Yasin Suresi,

Sen 26 cami, 63 medrese, 9 dergâh, 36 zaviye, 11 tekke, 29
çeşme, 9 türbe, velhasıl 144 dönümlük kutsal pınar...

Çağlamaktasın hâlâ ki, yaydığın mukaddes enerjiden korkan-
lar çağılığını bastırmaya koştular asırlarca.

Sayılara bakarsan bir buçuk milyar kişiyi aşmış bulunan üm-
metin ortaya bıraktığı yükü 300 bin Filistinlinin omuzlamış ol-
ması bir garip. Ama bu gariplik Filistinlilerin bükülmez iman-
ları karşısında fırına atılan buz kalıpları gibi eriyip buharlaşıyor.

Kudüs'ün Osmanlı devrinde huzur içinde yaşadığı günleri gösteren bir Oryantalistin tablosu

“Şehidoloji” diye bir bilimin ders kitabı yazılıyor burada ey ümmet! Bilin ki “15 Temmuz ruhu” buradan kalıcı oturmuş.

Filistinli olmak, tek yönlü bilet almak gibi bir şey aslında. Gemileri yakmak, terörist bir devlete karşı seccadesine koyduğu apak alniyla savaşmak, en basit insanlık haklarından mahrum bir şekilde yaşamak ama buna karşılık cepheyi asla terk etmemek gibi bir civanmertliktir altına imza attıkları.

İnsanlığın zulüm altında tükendiği bir çağda beşeriyete insan haysiyeti diye bir şeyin hâlâ var ve savunulabilir olduğunu hatırlatmaktır başka bir deyişle.

Filistin, bir halkın dramı olduğu kadar Müslümanların da en yaman imtihanı. Bir imtihan ki, mazisinde biz de varız. Biz, yani Osmanlı...

Kudüs'te Osmanlı olmak

Kudüs, Mescid-i Aksa'dan ibaret değil elbette. Bir labirent gibi etrafını çeviren sokaklar, evler, çarşılar, kahveler, tekkeler, camiler, manastırlar... Alışveriş epey canlı diyebiliriz.

2014 yılında TvNet'in Ramazan programına katılmak için üç günlüğüne misafirdim Kudüs-i Şerif'te. Gelmişken çarşıdan çocuklara bir şeyler alayım, paramız burada kalsın niyetiyle bir dükkâna yöneliyorum. Türk olduğumuzu öğrenen satıcı aniden dükkâna dalıyor, tabir caizse içeride kayboluyor. Nereye kayboldu? Bir şey mi oldu? diye aramızda konuşurken elinde, bir poşet içinde sakladığı bir malzemeyle çıkageliyor.

Dedem, diyor, elindeki eski nüfus cüzdanlarımıza benzeyen defteri göstererek. Dedesi Osmanlı askeriyemiş Cihan Harbinde. Zaman zaman onlara bakar, gevşekliklerine eseflenir, siz de adam mısınız, biz askerde işte böyle yürürdük diye ayağa kalkıp askerdeki gibi rap rap yürürmüş, öyle diyor dükkân sahibi ve bizi tarihin kalbinde, ta kalbimizden vuruyordu.

Bu başka bir pencereydi benim için. Nitekim Piyer Loti de seyahatinde Kudüs'e bir başka pencere açmaz mı? İşte yazdıklarından birkaç satır:

Şimdiyse tüm bunların üzerine ölüm sessizliği çökmüş; birbirine düşman dinlerin tapınaklarından arda kalanlar, Allah'ın huzurunda beklenmedik bir uyum içinde bir araya gelmiş. Belki de mahşer gününe kadar bu böyle sürecek... O eski acılı devirler aklıma geldiğinde, bu sessizlik, bu rahatlama ve barış ortamı, beyaz taşlarla kaplı dev avludaki papatyalar ve diğer kır çiçeklerinin arasında kendimi garip hissediyorum.¹

Heyhat, yazarın Sultan II. Abdülhamid devrinde gelip tattığı “bu sessizlik, bu rahatlama, bu barış ortamı” sadece 22 yıl sonra kızılca kıyamete dönüşecek ve o kıyamet, günümüze kadar katmerlenerek sürüp gelecekti.

1 Pierre Loti, *Kudüs 1895*, Çev: H. E. Yalt, Lotus: 2011, s. 60.

Şu bir gerçek ki, “Osmanlı şemsiyesi”, Kudüs’ün ve Müslüman halkının üzerine birkaç ay fazlasıyla 400 yıl boyunca sürmüş olan bir huzur ve barış iklimini teneffüs ettirmişti. Şemsiyenin kapanmasının ardından nasıl bir kanlı hesaplaşmanın yürütüldüğünü yalnız Filistin değil, Irak, Yemen, Suriye, Libya ve Bosna gibi eski Osmanlı ülkelerinde hep gördük ve göreceğiz...

Peki, Osmanlı Devleti gözü gibi baktığı Mescid-i Aksa’ya neler yaptı? Neler ekledi? Ne tür yatırımlarda bulundu? Bunları Mescid-i Aksa’dan başlayarak Kudüs surlarına kadar olabildiğince atlamadan kuşbakışı gözden geçirelim.

El-Halil’den çıkıtım yola

İşte el-Halil Kapısı karşımızda. Kapı eski gerçi ama bir Kudüs fanatığı sayılabilecek olan Kanuni Sultan Süleyman Han yığınla başka kapıyı tamir ettirdiği gibi onu da 1538 yılında esaslı bir tamirden geçirtmiş.

Peki, Mahmudiye Saat kulesine ne demeli? Sultan II. Abdülhamid’in saat kulelerini tahta geçişinin 25. yıldönümünde imparatorluk sathına yayma projesinin bir parçası olarak tam 7 yılda yaptırılmış ve 1907-08 yıllarında bitirilmiş. Surların bir burcu üzerine dikilen kule hem ezani hem de vasati saatleri gösterir ve kadran harekete geçerek ezan vakitlerini ve saat başlarını cemi cümleye bildirirdi.

Saat kulesi İngilizlerin işgaline kadar sadece 10 yıl ayakta kalabildi. İngiliz Vali Ronald Storr tarafından Sultan Abdülhamid’in ismini Kudüs’ten kazımak için hususen yıktırıldı. Saat ve kadranları Londra’ya götürülüp İngiltere’nin ve Londra’nın sembolü olan Big Ben kulesinde kullanıldı. Üzerinde Sultanın tuğrası ve Türk bayrağı bulunan Kudüs’teki saat kulesinin Osmanlı’ya 20 bin Franga mal olduğunu öğreniyoruz.

Şimdi Salahiye Medresesi var karşımızda. Zamanın behrinde Selahaddin Eyyubi’nin yaptırdığı medrese... İnşa yılı 1193. Bu